דרשות בדי הארון

מדרשותיו של רבנו מרן רבי דב אהרון זלזניק זצוק"ל

פרשת ויצא

עשיו ממשיך את קין

'ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה' רש"י בהמשך כותב שאליפז הרשע בא להרוג את יעקב אבינו, ויעקב שכנע אותו שהוא יעשה אותו עני - ייקח את כל הכסף, ועני חשוב כמת.

ותמוה מה פתאום עכשיו עשו שולח להרוג אותו? הרי עשו אמר 'יקרבו ימי אבל אבי' - וכי עכשיו זה 'יקרבו ימי אבל אבי'? למה הלך להרוג אותו עכשיו?

אמנם התשובה היא שכתוב במדרש (ב"ר עה ט) שעשיו אמר שמה שקין הרג את הבל, זה לא היה בחכמה, כי עדיין אדם הראשון היה צעיר והוא ילד אחרי זה את שת, והיה שת. אז מה הרוויח קין במה שהוא הרג את הבל?

וביאור הדברים שמה שקין הרג את הבל, הוא כי קין הוא 'קינא דמסאבותא', והוא רצה שהעולם יהיה כמוהו, אבל הבל היה 'פרומער' הוא היה צדיק, וכמו שהוא באמת שלח מבכורות צאנו ומחלבהן - הוא היה אוהב ה'. וזה הפריע מאוד לקין, ולכן קין הרג אותו, כדי שממשיכי הדרך של קין הבנים שלו וכל שאר ממשיכי דרכו, הם יהיו השולטים בעולם, ולא יהיו אנשי הבל - אנשי עבדי ה' יתברך.

אבל הקב"ה לא עזב את העולם, ואדם הראשון הוליד עוד בן תחת הבל שהרג קין, הבן הזה היה שת - 'שת לי אלוקים זרע אחר תחת הבל' - שת היה אוהב ה', זה היה המשך הדרך תחת הבל, וכך נוצר המשך הדרך של הבל בעולם - שת.

ממילא הוא מה שאומר עשיו - אני לא אעשה כך, אני אחכה שיקרבו ימי אבל אבי, יצחק יהיה זקן, וכבר לא יוכל ללדת, ואז אני אהרוג את יעקב, וגמרנו את העסק.

אמנם דבר זה מותנה שיעקב לא יתחתן, אבל אם יעקב יתחתן ויגדל משפחה של עובדי ה' יתברך, שוב כבר יהיה קשה להילחם נגדם. ולכן כל זמן שיעקב לא הלך להתחתן, רק ישב ולמד, עשיו שתק. אבל ברגע שיעקב אבינו הולך לבנות בית, מיד הוא שולח את אליפז להרוג את יעקב. זו הסיבה שאליפז הגיע עכשיו - כשיעקב הולך להתחתן הוא מגיע.

הקב"ה מצילנו מידם

אבל יעקב שכנע אותו שלא להרוג אותו אלא לעשות אותו עני. רש"י אומר שבגלל שאליפז גדל בחיקו של יצחק, הוא ריחם על יעקב. אבל זה עדיין לא מספיק, הרי אבא שלו שלח אותו להרוג, אז מה אתה עושה?!

יש מדרש כתב יד שיצא לפני 40 שנה, שם כתוב שיעקב הסביר לאליפז שאבא שלו טעה פה. כי הרי אם אני הממשיך של יצחק, ואני הממשיך של אברהם אבינו, הרי יש חיוב 'ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה'. וכל זמן שאני - יעקב אבינו חי, הוא מעביר את זה לבנים שלו, והם יסבלו את הארבע מאות שנה. אבל אם אתה הורג אותי ואין לי ילדים, ממילא בהכרח אתה עשיו תהיה הממשיך - עשיו, אתה רוצה להיות הממשיך? אתה הרי תקבל את הארבע מאות שנה.

אליפז נדהם, יעקב אבינו הבהיר לו שזה טיפשות להרוג אותו. ואז יעקב אבינו הסביר לו, תעשה 'עני חשוב כמת'. אליפז הרי היה בן של עשיו, וכל מה שהאבא אמר הוא היה צריך לקיים - לכן הוא אמר לו תקיים את מה שה'טאטע' אמר - ב'עני חשוב כמת', ואליפז קיבל את זה. יעקב אבינו הוסיף ואמר לו, תראה, אנחנו נצא ברכוש גדול אחרי ארבע מאות שנה, אז יהיה לנו המון כסף - תבוא אחרי יציאת מצרים, ותגרוף את כל הכסף שהרווחנו. וכך באמת הוא עשה - הניח צוואה לילד שלו. ועמלק אכן מגיע אחרי יציאת מצרים, מדוע הוא מגיע? עכשיו מבואר היטב, היה לו צוואה מהאבא שהוא צריך להרוג את יעקב, את כל הצאצאים, ולקחת את הכסף - זה עמלק.

זאת אומרת - המחלוקת הזאת של עשיו ויעקב, זה עמלק וכל השאר - הכל זו אותה קבוצה. ויש השוואה שלמה במדרש - שבהמשך פרעה אומר, גם עשיו לא היה חכם, אתה מחכה 'יקרבו ימי אבל אבי'?! צריכים להרוג אותם כשהם קטנים. ולכן פרעה אמר 'כל הבן הילוד היארה תשליכהו' - בשעה שהם נולדים צריכים להרוג אותם. זו היתה הגזירה של פרעה, והקב"ה הציל אותנו מידו. ובסופו של דבר בא המן ואמר כולם לא היו חכמים, אני החכם הכי גדול, צריכים לעשות יום אחד, שבו הורגים את כל העם, ומזה יצא לנו פורים. ומתבאר לנו כאן מדברי המדרש - שזו אותה קבוצה, אותה קבוצה ששונאים 'פרומערס' - קין שונא את הבל, עשיו שונה את יעקב, פרעה שונא את כלל ישראל, והמן שונא את מרדכי - שונא את הצדיקים, שונא את כל כלל ישראל - זה הכל אותה קבוצה, אותה חבורה.

הקב"ה הציל אותנו מידם כל פעם עם איזה דבר קטן - אבל הקב"ה מציל אותנו מידם, כך אנחנו עוברים את כל הדברים, עד שאנחנו פה.

* שיחה משנת תשע"ט ומשנת תשפ"א

מגן אם יראה ורומח

הקב"ה מרחם על כלל ישראל, בכל פעם עומדים עלינו לכלותנו, והקב"ה מצילנו מידם. יעקב עומד יחיד נגד אליפז שהוא עם חרב וחנית. אליפז היה מוכשר, יעקב היה למדן - מה הוא יכול לעשות נגד אליפז? רק להסביר לו ב'לומדעס' - שיעשה הריגה למדנית, זה מה שהוא יכול היה לעשות, והוא הצליח. זה הקב"ה מצילנו מידם.

'מגן אם יראה ורומח בארבעים אלף בישראל' מי אומר את זה? בשירת דבורה. דבורה הנביאה אומרת, והתרגום אומר שאם ילמדו תורה, לא צריכים את כל הצבא, 'מגן אם יראה ורומח' - כלל ישראל חזרו בתשובה, ותשקוט הארץ ארבעים שנה.

עשו מלחמה קשה עם סיסרא. לסיסרא היו תשע מאות טנקים - 'רכב ברזל' זה טנקים. ברק היה למדן, ודבורה היתה שופטת 'היא שופטה את ישראל' - הייתה למדנית. אבל מה הם יכלו לעשות? אבל הם יצאו למלחמה והרגו את יבין מלך חצור שהיה לו כל כך הרבה צבא, תשע מאות טנקים. מי יכול להילחם נגד טנקים?! אבל בזכות התורה אפשר - 'מגן אם יראה ורומח בארבעים אלף בישראל'.

אתם קוראים עיתונים מן הסתם, או לא קוראים, אבל אם אתם כן קוראים - הכל הולך על הצבא... אבל אם היו כולם יושבים ולומדים, לא היה צריך את כל הדבר הזה. הצבא אנחנו עושים, כשלומדים תוספות עשה דוחה לא תעשה, כשלומדים אבני מילואים - זה ה'מגן אם יראה ורומח' - הגאווה שלנו, צריכה להיות גאווה אמיתית. להסתכל עליהם שהם 'גראנישט' מה אתם עושים בכלל - ה'מגן אם יראה ורומח' זה אנחנו שלומדים תורה. (תשע"ב)

שפת אמת תיכון לעד

בזוהר בפרשת כי תשא (קפ"ח ע"א) **'אדכרנא חדא זמנא דהוינא אזיל בהדי רבי אלעזר'** הוא מספר שהוא הלך עם רבי אלעזר בן רבי שמעון - **'פגע ביה הגמונא'** - פגש איזה הגמון אחד - ההגמון פגש את רבי אלעזר, **'אמר ליה לרבי אלעזר, אנת ידעת מאוריתא דיהודאי'** - אמר לו לרבי אלעזר, אתה יודע את התורה של היהודים? **'אמר ליה ידענא'** - אמר לו, כן, אני יודע אותה - הוא לא הכיר אותו בתור רבי אלעזר בן רבי שמעון, הכיר אותו כאיזה יהודי זקן אחד. **'אמר ליה, לית אתון אמרין דמהימנותא דלכון קשוט, ואורייתכון קשוט, ואנן דמהימנותא דילן שקר, ואורייתא דילן שקר'** - אמר לו הרי אתם אומרים שהאמונה שלכם אמת, והתורה שלכם אמת, והתורה של ההגמון - של בני עשיו היא שקר. אז הוא שואל אותו קושיה - **'והא כתיב 'שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר'. אנן מיומין דעלמא, קיימין במלכותא, ולא אעדי מינן לעלמין, דרא בתר דרא, תכון לעד ודאי. ואתון, זעיר הוה לכו מלכותא, ומיד אעדי מנכון, וקרא אתקיים בכו דכתיב ועד ארגיעה לשון שקר'** - כתוב פסוק במשלי (יב, יט) 'שפת אמת תכון לעד, ועד ארגיעה לשון שקר' שואל אותו ההגמון, אנחנו מיום שהעולם קיים במלכותו, יש לנו מלכות, אנחנו מכובדים בממשלה, הכל יש לנו, יש לנו ממשלה עצמית. דור אחר דור - אנחנו 'תכון לעד' - ואתם - היה לכם מלכות תקופה קצרה, ומיד לקחו לכם את זה, וא"כ התקיים בכם 'ועד ארגיעה לשון שקר' (עי' פירש"י שם: למעט רגע הוא כלה והולך, שהשקר אין לו רגלים) - היה לכם את זה זמן קצר, לשון שקר. אז מי אמת ומי שקר? הגויים אמת והיהודים שקר.

אמר לו רבי אלעזר אני רואה שאתה חכם - אילו אמר הפסוק 'שפת אמת **כוננת** לעד' שעכשיו הקב"ה עושה שפת אמת - 'כוננת' היינו עכשיו - אז אתה צודק. אבל כתוב 'תכון לעד' - אל תחשוב שעכשיו שפת אמת מכוננת, אלא לעתיד היא תהיה מכוננת. עכשיו שפת שקר קיימת, עכשיו זה עולם של שקר, וממילא שפת שקר מנצחת - לשפת שקר יש מלכות, יש לה הכל, ושפת אמת היא נרדפת. אבל כשיגיע הזמן, אז אמת יקום על קיומו, 'אמת מארץ תצמח', ואז 'שפת אמת תכון לעד, ועד ארגיעה לשון שקר'.

אמר לו אותו הגמון יפה אמרת, דבריך נכונים - הוא שמע את זה וקיבל את התירוץ. והוא מספר שבסוף ההגמון הזה התגייר. למה התגייר? נכון שהוא שאל קושיה וקיבל תירוץ, אבל הרי הוא היה קודם גוי, מה קרה לו? בגלל שאמרו לו תירוץ על הפסוק הוא השתנה? נראה שההגמון הזה היה אדם בר דעת - מהמבינים. והוא ראה שהם בשקר, וראה שכלל ישראל הם האמת. אבל היה לו קושיה על זה מהפסוק, שהרי הפסוק מוכיח, שכיוון שהגוים כאלו גדולים, כאלו מצליחנים, סימן שהם אמת. אמנם אני יודע שהם שקר, אבל הדברים הם אמת, כי הרי יש לי הוכחה שהם אמת. לכן הוא נשאר גוי, מחמת ההוכחה הזאת ששפת אמת תיכון לעד, והרי יש להם מלכות, יש להם הצלחות, ושפת אמת תיכון לעד.

כשרבי אלעזר אמר לו שלא מדובר על עכשיו, ועכשיו שפת שקר תיכון לעד, וכל ההצלחות האלה הם הצלחות של שפת שקר. אבל בהמשך יהיה 'שפת אמת תכון לעד', עכשיו זה עדיין לא הזמן, ורק אז יהיה 'ועד ארגיעה לשון שקר'. כשההגמון קיבל את זה, נפלה לו כל ההוכחה שהמצליחנים האלו הם שפת אמת - באמת הם שפת שקר, רק שעדיין זה עלמא דשקרא, ושפת שקר תיכון לעד - מיד הוא התגייר.

כיבוד אב של עשיו הרשע

התקשיתי - הרי חז"ל לא משבחים רשע, אבל יש רשע אחד שלכאורה זה נראה שמשבחים אותו - עשיו. שחז"ל משבחים אותו על הכיבוד אב שלו עד שאומרים - עדיין לא הגעת לחצי כיבוד של עשיו הרשע. [כעי"ז במדרש (ב"ר סה טז) אמר רשב"ג כל ימי הייתי משמש את אבא, ולא שמשתי אותו אחד ממאה ששמש עשו את אביו וכו'] לגבי מצות כיבוד אב ואם - שם משבחים את עשיו הרשע. מה קרה שמשבחים את עשו הרשע? למה משבחים? הרי לא משבחים רשע.

ונראה שבאמת זה לא שבח - כי הרי כיבוד אב הוקש לכבוד המקום, והיינו שהאדם מבוסס על שתי יסודות - כיבוד אב ואם, וכבוד ה'. וא"כ אחד שמכבד את הקב"ה, וגם מכבד את אביו ואמו, שהוקש כבודם לכבוד המקום, זה בסדר. אבל אחד שכאשר הוא מגיע לכיבוד אב, הוא לובש בגדים מיוחדים וכל התפאורה הזאת שעשיו עשה, כזה צדיק... אבל כאשר הוא מגיע לכבוד ה', הוא דורס ורודף והכל, כבוד ה' לא אכפת לו. ולא רק שלא אכפת לו, הוא עוקר את הדת. ורק על כיבוד אב, הוא מקפיד ביתר שאת. הדבר הזה יוצר אדם צולע - מה זה צולע?

שרגל אחת שלו ארוכה, ורגל אחת קצרה. כשאומרים - עדיין לא הגעת לחצי כיבוד של עשו הרשע - אתה אומר שהרגל של כיבוד אב של עשיו הרשע, היא רגל ארוכה, והרגל של כבוד ה' היא רגל קצרה, וככל שהרגל הזאת ארוכה יותר, כך הוא יותר צולע. נמצא שזהו הביזוי של עשיו הרשע, כשאומרים שעדיין לא הגעת לחצי כיבוד של עשיו הרשע, זאת אומרת עשיו הרשע בכיבוד אב עושה את עשיו צולע.

אחוה דמרנא זייפנא

בגמ' בעבודה זרה (יא:) כתוב שברומי הייתה תהלוכה, שעשו אותה אחת לשבעים שנה - אחת לשבעים שנה מביאים אדם צולע ומרכיבים אותו על אדם חיגר, ומלבישים אותו בבגדי אדם הראשון - בגדים זוהרים, זה מה שהוא לקח מנמרוד. ומניחים לו בראשו קרקפלו של רבי ישמעאל - הקרקפת מה שקילפו את העור של רבי ישמעאל, כידוע, הם מלבישים לו על הראש. ותלו ליה בצואריה משקל מאתיים זוזי דפיזא - מאתיים זוז של פז. ומחפים את השווקים באבנים - את כל השווקים מצופים בתכשיטים, שתהיה תהלוכה מושלמת - שתהיה אווירה. ומכריזים לפניו 'אחוה דמרנא זייפנא' - שיעקב אבינו רימה את יצחק וגנב את הברכות מעשו. והגמרא אומרת הכשילן פיהם לרשעים - שהם אומרים 'אחוה דמרנא זייפנא' ואפשר לקרוא את זה בנשימה אחת- 'אחוה דמרנא זייפנא' - מרנא הוא היה זייפן.

ובאמת יש בספר 'חשבון הנפש' ששאלו אותו - איך יעקב אבינו התנהג כך ברמאות, בזייפנות, לגנוב את הברכות? אז הוא ענה אדרבה מי היה הזייפן, יעקב או עשיו? הרי עשיו היה בא לאבא שלו ושואל כיצד מעשרין את התבן? כיצד מעשרין את המלח?

ולמה באמת הוא תפס דוקא את המצווה של מעשר? הטעם הוא משום שמי תיקן מעשר? תשאלו כל אחד, יגיד יעקב. אבל הרמב"ם אומר (פ"ט ממלכים ה"א) שיצחק חידש מעשר, והוא משום שביצחק כתוב 'וימצא בשנה ההוא מאה שערים' ולמדנו שזה בשביל מעשר, וא"כ יצחק אבינו תיקן מעשר. וממילא עשיו - כיוון שזה היה המצווה של ה'טאטע', אז עשו היה אומר לאביו - אתה תיקנת מעשר, אבל מים ומלח פטורים ממעשר, משום שזה לא גידולי קרקע, אני רוצה לחדש שגם מים ומלח יצטרכו מעשר - הוא רוצה להחמיר ב'כיצד מעשרין'. ויצחק התפעל - כזה בן... וכך גם 'ויהי עשיו בן ארבעים שנה' - הוא מחמיר להתחתן בן ארבעים, כחומרה של ה'טאטע' - ככה היה עשו, כך הוא רימה את יצחק.

ובשביל להינצל מהרמאות הזאת, יעקב אבינו אמר את האמת - אני בנך בכורך עשו, אתה טועה פה, אתה חושב שעשיו הוא צדיק, הוא לא היה יכול להסביר לו את זה, כי זה היה פוגע, כמו שמסבירים הראשונים והאחרונים, ולכן הוא עשה את זה כך באופן הזה, אבל הרמאות הזאת היא מידת האמת על אמיתתה.

ווי לדין כד יקום דין

הגמ' בע"ז שם ממשיכה שהם אומרים בתהלוכה - 'דחמי חמי, דלא חמי לא חמי' -מי שראה את התהלוכה הזאת - ראה. מי שלא ראה - עד שיעברו עוד שבעים שנה הוא לא יחיה, והוא לא יראה את התהלוכה הבאה. אחר כך הם ממשיכים - מאי אהני לרמאה ברמאותיה ולזייפנא בזייפנותיה' [מה הועיל לרמאי רמאותו, ולזייפן זייפנותו] - אנחנו מצליחים, אנחנו גדולים, ויעקב אבינו בעניות, יעקב אבינו לא מצליח - בשביל זה הם עשו תהלוכה, להראות את זה.

אבל הם ידעו את האמת, והם מסיימים בברכה - 'ווי לדין כד יקום דין' [ווי לעשיו כשיקום יעקב] - הם ידעו את זה, בינתיים הם שמחים, עושים חגיגות, אבל הם צריכים לדעת שההמשך יהיה שיעקב אבינו יקום, כשהקב"ה יקים את כלל ישראל. אז כלל ישראל יהיה כאן, וכל מי שיהיה עם הקב"ה, הוא יהיה עם הקב"ה, הוא יהיה קרוב לקדוש ברוך הוא. כל מי שיהיה איתו - הוא יהיה. אבל בינתיים הם שמחים, עושים חגיגות, עושים חינגאות.

לבן ביקש לעקור את הכל

בפרשה מבואר שכל זמן שיעקב אבינו היה אצל לבן, לבן אמנם עשה לו רמאויות וכו', אבל הוא לא רדף אותו. אבל ברגע שיעקב אבינו ברח, הוא רדף אותו, וכתוב בהגדה שלבן ביקש לעקור את הכל - הוא רצה להרוג את כולם. מה אתה רוצה להרוג?! זה הבנות שלך, הנכדים שלך, אותם אתה רוצה להרוג?! וצריך גם להבין, הרי כשהם היו אצל לבן, לבן לא עשה כלום - לא ניסה להרוג את הילדים, אז מדוע עכשיו הוא קם לרדוף אחריהם ולהרגם. ואמנם אפשר להסביר שלבן היה צריך את יעקב, הוא רצה שיעבוד לו בצאנו, הוא קיבל ברכות מזה, וזה היה כדאי לו. אבל נראה לבאר באופן אחר - כשיעקב אבינו היה אצל לבן, יעקב אבינו היה לו את הילדים שלו, הוא ישב בשולחן שבת והסביר להם את הדברים - שבת, קדושה, עבודת ה', שרו זמירות, הכל היה ברוממות, איזה זמירות.. ומהצד הסבא לבן מתעסק בשטויות שלו.

איך יעקב אבינו מגדל את הילדים, כאשר זה הסבא שלהם? שמעתי פעם מהגרי"ד זצ"ל הוא אמר את זה בשם אדמו"ר חסידי, ווארט שהוא מאוד שיבח - כתוב בפרשת וישלח, שיעקב אבינו אומר לעשיו 'עם לבן גרתי' אומר רש"י - 'ותרי"ג מצוות שמרתי' - ובהמשך 'ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה' אמר האדמו"ר - איך הסתדרת? איך גידלת את הילדים בבית של לבן? התשובה היא - 'ויהי לי שור וחמור' - אמרתי לילדים אתם רואים את הסבא? הוא לא יהודי, הוא שור וחמור! הוא מתנהג כבהמה, כל ההתנהגות שלו כבהמה, אל תלמדו ממנו - תסתכלו עליו כשור וחמור.

כך יעקב אבינו גידל את בניו, וכך לא היתה ללבן שום השפעה. אם היתה השפעה מלבן, יעקב אבינו היה בורח מיד, ולא מסתכל על שום דבר. אבל כיוון שהוא הצליח לחנך את הילדים להסתכל בבוז על הסבא לבן, תסתכלו בבוז עליו, [וכמובן אתם מבינים - לא הרתיחו את הדם של לבן]. ולבן ישב וציפה, הוא אמר- יעקב אבינו כבר זקן, כשהוא ימות אני אשתלט על הילדים, אקח אותם לחסותי, אני אהיה אפוטרופוס, ואחנך אותם לכל השטויות - אקים 'מחוז חרדי' ואחנך אותם, כך לבן חשב. ולכן כל זמן שהם היו תחת חסותו, הוא לא הלך להרוג אותם, אבל כאשר יעקב אבינו ברח, זה בעיה - אין שום סיכוי שלבן ישתלט עלינו, בשום אופן לא, עם ישראל יעמוד, עם ישראל חי,

הוא לא יקבל את השלטון של לבן בשום אופן. ולכן לבן רץ להרוג, רק משמים הקב"ה אמר לו אל תיגע בו, והוא היה מוכרח להיעצר.
וכשלעשיו נודע על העסק הזה, הוא גם מגיע להרוג את יעקב, כיוון שעכשיו יעקב כבר היה ציבור, ומתחיל עכשיו כלל ישראל עם קדושה וטהרה ועבודת ה' - שנים עשר שבטי י-ה. הדבר הזה עורר את זעמם של לבן, ושל עשיו - הוקמה פה קבוצה של יראי שמיים, עובדי ה', אפי' שלא נלחמו נגדם בכלל - עצם הדבר שיש בריאה כזאת של הבל, שיש בריאה של יעקב אבינו, יש ילדים של יעקב אבינו, קבוצה שעובדת את ה', זה מה שדקר להם את העיניים - יהיו פה עובדי ה' ואני אהיה לבן, אתה תהיה עשו, כולם יסתכלו עלינו כעשיו הרשע.

פן תדבר עם יעקב

הזוהר מדייק, מה שכתוב **'השמר לך פן תדבר עם יעקב'** הרי הוא בא להילחם, הוא צריך להגיד 'פן תעשה רע'. והתשובה היא - רע הוא לא יכול לעשות, לעשות מעשים הוא לא יכול, כי הרי יעקב אבינו כשהוא ברח מלבן, הוא היה כבר מחושבן, יש לו את הילדים ויש לו את יוסף - 'והיה בית יוסף להבה ובית עשו לקש' - לא יוכלו לנצח אותם. אבל ללבן היו עוד כלים - כישוף. וזה מה שהקב"ה אומר ללבן 'פן תדבר' היזהר מהדיבור שלך, גם בדיבור שלך אל תעשה שום דבר.
לבן היה לו כח של כישוף, ולבן באמת מתגאה, הוא אומר ליעקב תראה, הקב"ה היה צריך להגיע אליי שאני לא אעשה כישוף, סימן שיש לי כוח גדול בכישוף. אני יכול לעשות בכישוף, אמנם אני מפחד, הקב"ה אמר לי שאני לא אעשה את זה, אבל תדע לך שיש לי את הכוח.
והאמת היא - שהוא לא יכל לעשות כלום, כנגד כישוף יש את הקב"ה. אבל הכישוף זה מפחיד, והקב"ה לא רצה שיעקב יהיה במצב של פחד. ולכן הוא אמר ללבן אל תעשה פה כישופים. אבל למעשה אי אפשר לנצח את יעקב לא בדרך מלחמה ולא בדרך כישוף. וזה מה שאנחנו צריכים לדעת, אנחנו בני אברהם יצחק ויעקב, גם כשיש פחדים ויש צבא וכו'... אי אפשר לנצח את יעקב! אם יעקב עומד חזק ומתחבר עם הקב"ה, אי אפשר לנצח אותו.

אלוהי נחור

'אלקי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו אלהי אביהם וישבע יעקב בפחד אביו יצחק' כתוב בזוהר שלבן התחיל באלוקי אברהם כי יש אלוקי אברהם. אבל לבן הרגיש את עצמו - מה אני דפוק? מה יש ליי? ולכן לבן אמר 'אלהי נחור' - גם נחור הוא 'רבי נחור', יש לי אלהי נחור.
וכתוב ברש"י - 'אלוקי אברהם - קודש, אלוהי נחור - חול'. והנה אלוהי נחור זה פשוט, כי אין דבר כזה אלוהי נחור, אין קדושה וזה חול. אבל אחר כך כתוב 'אלוהי אביהם' ורש"י אומר שאלוהי אביהם - גם חול. למה אלוהי אביהם זה חול? הרי כלול בזה אברהם. נכון שיש נחור, אבל יש אברהם. אז למה הכל זה חול?
חשבתי שהפשט כזה - אם זה אלוקי אברהם - זה קודש. אבל אם בצמוד לאלוקי אברהם יש אלוהי נחור, האלוהי נחור זה הרי כלום, ואם באותו דבר אתה חושב על אלהי אברהם, אז גם אברהם זה לא קודש. רק אם אברהם הוא אברהם! - אז זה קודש. אבל כשאברהם מתחבר עם אלוהי נחור בשבועה שלהם אצל לבן - שלבן הרי רצה לחבר איזה קשר - יש אלוהי אברהם ויש אלוהי נחור, גם לי יש, שניהם חשובים. אומרים לך - לא! יעקב לא נשבע בזה, יעקב נשבע 'בפחד אביו יצחק' - הוא לא רצה להישבע בזה, אני שייך ליצחק, כאן אתה עירבת את נחור.

עיוני חומש – מרשימות רבנו זצוק"ל

ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש. (כח, יא)

וברש"י להלן (פס' יז) רבותינו אמרו שאמר הקב"ה צדיק זה בא לבית מלוני ואפטרנו בלא לינה. וצ"ב שהרי המלון היה גם בלא מיטה וישן על האבן, האם זהו בית מלוני של הקב"ה שרוצה שיעקב ילין בבית מלונו וצ"ב.
ונראה דהרי כתב הגר"א בהא דאמרו בגמ' לא איברי לילה אלא לשינתא, דאין הכונה שהשינה עצמה זה התכלית, אלא שבשעת השינה הנשמה נפרדת מהגוף ועולה למעלה, ואז זוכה לגילויים בתורה. דעיקר השינה היא בכדי שהנשמה תיפרד מהגוף, ותעלה לישיבה של מעלה, ותשיג השגות גבוהות שאינה יכולה לקבל בהיותה בגוף.
ויעקב אבינו בהיותו בבית מלונו של הקב"ה, זהו המקום שהראה לו הקב"ה את החלום הנפלא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ומלאכי אלקים עולים ויורדים בו, והבטחתו של הקב"ה להיות עמו, זהו המלוני שנתן הקב"ה ליעקב, הוא אינו כ"כ נוח, אבל אדרבה במלון כזה שמניחים את הגוף על האבן, והנשמה פורחת ועולה, זהו המלון הראוי להגיע להשגות.

וישכב יעקב בבקר ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישם אותה מצבה ויצוק שמן על ראשה. (כח, יב)

בזבחים (קטז:) מה מזבח שלא ישתמש בו הדיוט, וקשה א"כ איך עשה יעקב מצבה באבן אשר שם מראשותיו. ושוב מצאתי בטור על התורה, שעמד בזה ותירץ דבבמה כשר גם בנשתמש בו הדיוט, והאחרונים הקשו על דבריו.
ונראה דשינת יעקב לא היה נחשב נשתמש בו הדיוט, שהרי יעקב אבינו היה אחרי י"ד שנה של לימוד תורה, וזהו המקום שישן אחרי י"ד שנה. וזהו שהתורה מדגישה שהאבן אשר שם מראשותיו היתה ראויה להיות מצבה, ואין זה שמוש הדיוט, אלא אדרבה האבן הזאת היא היא הראויה להיות מצבה.
והנה יעקב לא הקריב קרבן על המצבה, ויציקת השמן היתה בגדר משיחה, וכדכתיב לקמן (לא, יג) אשר משחת שם מצבה, ופירש"י שמשח אותה למזבח, ועיין ברמב"ן שחולק. ולפירש"י עצם הדבר שקבע יעקב והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלקים, היינו שקבע מקום לבית אלקים להשראת השכינה. וזו המצבה שהיתה אהובה בימי האבות.